

Studie šetření reálných pracovních podmínek a pracovního prostředí jako indikátoru poškození zdraví a časového zkrácení profesní schopnosti u specifických profesí v ČR

 31.03.2009

A Survey Paper on the Actual Working Conditions and Work Environment - Indicators of Health Impairment and Contraction of Professional Abilities of Specific Professions in the Czech Republic

Irena Maclová¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., maclova@vubp-praha.cz

indikátory poškození zdraví pracovní podmínky pracovní prostředí profesní způsobilost
projekty řízení železniční dopravy rizika specifické profese strojvedoucí Výzkumný
ústav bezpečnosti práce zdraví

Abstrakt

Článek představuje studii šetření reálných pracovních podmínek a pracovního prostředí jako indikátoru poškození zdraví a časového zkrácení profesní schopnosti u specifických profesí v ČR. Tento projekt řeší od poloviny roku 2008 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. Pilotně se vybranou profesí stali strojvůdci.

Klíčová slova: specifické profese, pracovní podmínky, pracovní prostředí, zdraví, indikátory poškození zdraví, strojvedoucí, profesní způsobilost, řízení železniční dopravy, rizika, projekty, Výzkumný ústav bezpečnosti práce

Abstract

The article describes a survey on the actual working conditions and work environment as indicators of health impairment and contraction of professional abilities of specific professions in the Czech Republic. This project is solved by Occupational Safety Research Institute since 2008. Engine-drivers are the first profession which is investigated in this project.

Keywords: specific professions, professions, working conditions, working environment, health, indication of health impairment, engine-drivers, professional capability, rail traffic controllers, risks, projects, Occupational Safety Research

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., se od poloviny loňského roku zabývá projektem, který má objektivně přezkoumat požadavky některých profesních a odborových organizací na zvláštní režimy v souvislosti s pracovními podmínkami, jejich vlivu na zdraví zaměstnanců, případně s podmínkami zvláštního režimu odchodu do důchodu. Jako zásadní argument je zástupci těchto organizací v této souvislosti uváděn především poukaz na velmi špatné pracovní podmínky a pracovní prostředí v každodenní praxi, jež vedou ke neuspokojivému zdravotnímu stavu včetně úmrtnosti pracovníků v nižším věku a jejich snížené schopnosti vykonávat danou profesi po celý profesní život. Uvedené údaje jsou jen výjimečně podloženy aktuálními studiemi s tím, že většinou nejsou dokumentovány přesným číselným a statistickým zhodnocením, které by vycházelo ze zkoumání skutečného stavu v reálných podmínkách výkonu profese. Tyto argumenty uvádí mezi jinými profesními skupinami i zástupci strojvedoucích (řidičů kolejových vozidel).

V české i světové literatuře existují prameny, které se zabývají problematikou strojvedoucích, avšak jen v dílčích aspektech jejich činností. Komplexní problematika jejich práce, a zejména dopady na pracovní schopnost s ohledem na věkovou strukturu, nebyla uspokojivě zpracována a řešena. Proto se zpracovatelé chtějí soustředit na vliv pracovních podmínek na zdravotní stav strojvedoucích, na jejich prožívání, kvalitu života, včetně sledování opotřebení organismu, hlavně ve vztahu k věku.

Základní výzkumnou strategií je:

- zmapování dané profesní skupiny z hlediska požadavků práce,
- zmapování zdravotního stavu dané profesní skupiny,
- zmapování kvality jejich života,
- porovnání zdravotního stavu a kvality života s referenční skupinou.

Aplikace metod je prováděna formou:

- šetření a měření na pracovním místě v reálných podmínkách,
- pomocí dotazníků,
- lékařského vyšetření jednotlivých pracovníků,
- získávání a hodnocení statistických a demografických dat.

Předmětem výzkumné a vývojové činnosti řešení projektu je vymezení a zjištění problémů cílové skupiny, konkrétně strojvedoucích, zejména z pohledu kvality pracovního života, pracovních podmínek, zdravotního stavu a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, včetně identifikování pracovních rizik a nepříznivých faktorů v životním stylu strojvedoucích, které mohou být pracovními podmínkami ovlivněny.

Cílem projektu je komplexní zjištění stavu pracovního systému v parametrech kombinovaného působení pracovních podmínek, včetně srovnání s jinou profesní skupinou běžné populace. To umožní relativně přesné poznání reálného stavu pracovního systému. Pokud se ukáže, že tento stav pracovního systému neodpovídá příslušným požadavkům, bude základním předpokladem řešení především intervence do prevence zdravotního stavu pracovníků.

Pro vymezení pracovních podmínek byly blíže prověřovány pracovní činnosti, jako je ergonomie pracovního stanoviště, reálné situace při výkonu řízení, dále bylo hodnoceno pracovní prostředí a sociální podmínky, vyvolávající emocionální odezvu a zasahující do mimopracovní sféry života.

V současné době se v rámci projektu rozvíjí rozsáhlé šetření skupin pracovníků profese strojvedoucích Českých drah, a.s., strojvedoucích ČD Cargo, a.s. a také srovnávací skupiny pracovníků na jiných pozicích. Jedná se o hodnocení psychické zátěže pomocí dotazníkového šetření, hodnocení subjektivních muskuloskeletálních obtíží, variability srdeční frekvence, interní vyšetření a biochemické vyšetření. Výsledky šetření budou zpracovány v druhé polovině roku a

předány Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, jako zadavateli této studie.

Autor článku:

Irena Maclová